

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України № 1702-VII від 14.10.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/page>.
2. Критерії ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення: Наказ МФУ № 584 від 08.07.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1047-16/para16#n16>.
3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» № 877-V від 05.04.2007. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-16/page>.
4. Порядок здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю: Наказ МФУ № 684 від 31.07.2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1021-15/para13#n13>.
5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2015 року. Ч. 1, 2. URL: http://apu.com.ua/files/temp/Audit_2015_1_2.pdf.
6. Рекомендований порядок взаємодії підрозділів ДФС при комплексному відпрацюванні податкових ризиків з податку на додану вартість: Наказ ДФС України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків із ПДВ» № 543 від 28.07.2015. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/6370-543.html>.

ПОНЯТИЕ «РИСК» В СФЕРЕ НАЛОГОВОГО АУДИТА

Аннотация. В статье на основе анализа законодательных и других нормативно-правовых актов, научных достижений предшественников исследованы проблемные аспекты понимания дефиниции «риск» и компонентов риска в сфере функционирования налогового аудита. Рассмотрена идентификация аудиторского риска в контексте влияния на его компоненты внешних и внутренних факторов. Отмечено, что осмысление риска в рамках налогового аудита должно происходить на основании комплексного подхода с раскрытием гносеологических, онтологических аспектов и логики его исторического развития.

Ключевые слова: налоговый аудит, аудиторский риск, компоненты риска, идентификация и оценка риска, влияние факторов, модификация.

THE CONCEPT OF «RISK» IN THE FIELD OF TAX AUDIT

Summary. In the article, based on the analysis of legislative and other normative legal acts, scientific achievements of predecessors, problematic aspects of understanding the definition of "risk" and risk components in the sphere of tax audit functioning were investigated. The identification of audit risk in the context of the impact on its components of external and internal factors is considered. It is noted that the comprehension of risk within the framework of the functioning of the tax audit should take place on the basis of an integrated approach with the disclosure of epistemological, ontological aspects and the logic of its historical development.

Key words: tax audit, audit risk, risk components, identification and risk assessment, the impact of factors, modification.

УДК 37.018.43:004.738.5

Ахновська І. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, корпоративної
та просторової економіки
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

Akhnovska I. O.

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Entrepreneurship,
Corporate and Spatial Economics
Vasyl` Stus Donetsk National University*

**ВІРТУАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ У СІМЕЙНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ**

Анотация. У статті розглянуто поняття «віртуальні комунікації». Проаналізовано, як здійснюється комунікативний процес у середовищі Інтернет. Поняття «відкрита освіта», «відкрите навчання» і «дистанційне навчання» по-різному трактуються різними вченими. Багато вчених отождолюють поняття «відкрита освіта», «онлайн-освіта», «віртуальна освіта». Проаналізовано основні характеристики віртуальних комунікацій та їх тенденції у сучасних умовах.

Ключові слова: віртуальні комунікації, відкрита освіта, дистанційна освіта, навчання.

Вступ та постановка проблеми. Сьогодні в усьому світі говорять про необхідність реформування освіти. Наша країна не є винятком: відбувається підготовка до впровадження проекту «Нова українська школа», у законодавчому полі з'явилося визначення сімейної форми здобуття освіти, з кожним роком зростає кількість альтернативних шкіл. У системі глобальної освіти та в умовах розвитку інформаційного суспільства особливої актуальності набувають віртуальні комунікації. Протягом останнього десятиліття все більше уваги на рівні навчальних закладів, підприємств і корпорацій, студентів, школярів та інших зацікавлених осіб приділяється віртуальним комунікаціям. Останні здійснюються у формі відкритої освіти, дистанційного навчання та отримання зворотного зв'язку за результатами навчання. У результаті освіта стає більш доступною, підвищуються її гнучкість та академічна мобільність, а кожна людина має можливість отримувати освіту незалежно від місця проживання, віку, національності, стану здоров'я та фінансових можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Характерні особливості віртуальних комунікацій досліджено в наукових працях В. Слободяна, Г. Остапенко, О. Висоцької. Основні завдання розвитку відкритої освіти подано в дослідженнях В. Мойсеєва, Ж. Чупахіної. Роль відкритої освіти у суспільстві сьогодні встановлено в роботах О. Захарова, І. Колеснікової, А. Хуторського. Спробу розглянути відкриту освіту як систему здійснено у наукових працях Р. Бужикова, Л. Виноградова, Б. Шуневича. Теоретичні основи процесу дистанційного навчання розглядаються у роботах В. Кухаренко, Н. Морзе, В. Олійник, С. Полат, О. Рибалко та ін. Проблеми впровадження інформаційних і комунікаційних технологій у навчальний процес досліджують В. Биков, М. Жалдак, М. Кадемія та ін. Проте феномен віртуальних комунікацій саме під час реалізації сімейної форми навчання залишається мало представленим у сучасній науковій літературі й потребує подальшого вивчення.

Метою статті є дослідження віртуальних комунікацій у сімейній освіті України в контексті світових тенденцій, зокрема: з'ясування сутності понять «віртуальні комунікації», «відкрита освіта», «дистанційна освіта», «дистанційне навчання»; визначення форм комунікацій на ринку сімейної освіти; аналіз ринку сімейної освіти України; визначення етапів становлення й особливостей відкритої освіти.

Результати дослідження.

Реформування економіки неможливе без змін в освітньому процесі. Оскільки сьогодні ще немає одностайності серед науковців щодо визначення понять «віртуальні комунікації», «відкрита освіта», «дистанційна освіта», «дистанційне навчання» та e-learning, доцільним вважаємо з'ясувати сутність цих термінів. Аналіз літературних джерел дає змогу зробити висновки, що деякі вчені:

1) отожднюють терміни «відкрита освіта», «електронне навчання», «онлайнове навчання», «віртуальне навчання» [1, с. 95];

2) вважають терміни «відкрита освіта» та «евристична освіта» синонімічними [2];

3) під відкритою освітою розуміють слабоформалізовану освітню систему, у якій доступ до освітніх ресурсів забезпечується кожному бажаному без перевірки вхідних параметрів знань (вступних іспитів), у якій використовуються технології (у тому числі дистанційні), що в максимальному ступені враховують бажання та можливості того, хто навчається [3].

Погоджуючись із вищенаведеним визначенням, наголосимо на різниці понять «відкрита освіта» та «дистан-

ційна освіта». Під дистанційною освітою будемо розуміти відкриту систему навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Терміни «дистанційна освіта», «дистанційне навчання» та e-learning є взаємопов'язаними, але кожен несе в собі своє змістове навантаження. Так, за дистанційної освіти та дистанційного навчання навчальні матеріали можуть доставлятися кур'єром або поштою. Тобто під час дистанційного навчання суб'єкти навчального процесу – учень і вчитель – знаходяться на відстані, при цьому спосіб передавання матеріалу не має значення. Дистанційне навчання являє собою таку організацію навчального процесу, у якій основна увага приділяється самостійному навчанню студента. Основні принципи дистанційного навчання – це встановлення інтерактивного спілкування між студентом та викладачем без забезпечення їх безпосередньої зустрічі і самостійне освоєння певного масиву знань і навичок за вибраним курсом із використанням певних інформаційних технологій. При цьому здобувачі дистанційної освіти, як правило, отримують підтвердження здобутих знань і навичок (диплом, сертифікат), це не обов'язково, результатом навчання є не документ, а саме здобуті знання і навички. За e-learning увесь навчальний матеріал представлений тільки в електронному вигляді; це навчання за допомогою Інтернету і мультимедійних засобів, а також управління освітнім процесом і автоматизація документообігу освітніх закладів. Під віртуальними комунікаціями ми розуміємо спілкування між комунікантами за допомогою глобальної комп'ютерної мережі Інтернет та здійснення обміну інформацією між суб'єктами комунікації.

Сьогодні ринок сімейної освіти не лише в Україні, а й в усьому світі має стабільну динаміку активного росту. Сімейною (домашньою) формою здобуття освіти є спосіб організації освітнього процесу дітей самостійно їхніми батьками для здобуття формальної (дошкільної, повної загальної середньої) та/або неформальної освіти [4]. Оскільки «комунікація» є багаторівневою категорією, вважаємо за необхідне розглядати її як сукупність певних елементів (рис. 1).

Щодо віртуальних комунікацій у сімейній освіті, то найчастіше вони мають місце за дистанційного навчання (кількість шкіл із такою формою навчання наведено на рис. 2).

Беручи свій початок у маленьких громадах 80-х, сімейна (домашня освіта, або хоумскулінг) швидко здобула популярність у 90-х роках ХХ ст. З визначення сімейної освіти в Законі України «Про освіту» випливає таке. Оскільки батьки несуть відповідальність за здобуття освіти їхніми дітьми, вони можуть організувати освітній процес одним із п'яти способів: оформити дитину на навчання в альтернативній школі; навчати дитину вдома самостійно; знайти тьютора або репетиторів за основними/всіма предметами; організувати освітній простір разом з іншими батьками для спільного навчання власних дітей; оформити дитину на дистанційне навчання, при цьому школа надає необхідні матеріали (відеоуроки, методичні рекомендації, лекції тощо). Лише частина альтернативних шкіл країни можуть здійснювати процес атестації. Зазвичай він відбувається одним із трьох шляхів: альтернативна школа має відповідну ліцензію і може здійснювати атестацію учнів; альтернативна школа домовляється з державними або приватними школами щодо атестації учнів і повністю координує цей процес (виступає посередником під час передачі контрольних робіт, привозить учнів для складання іспитів і т. ін.); в альтернативній школі дитина соціалізується, отримує знання і навички;

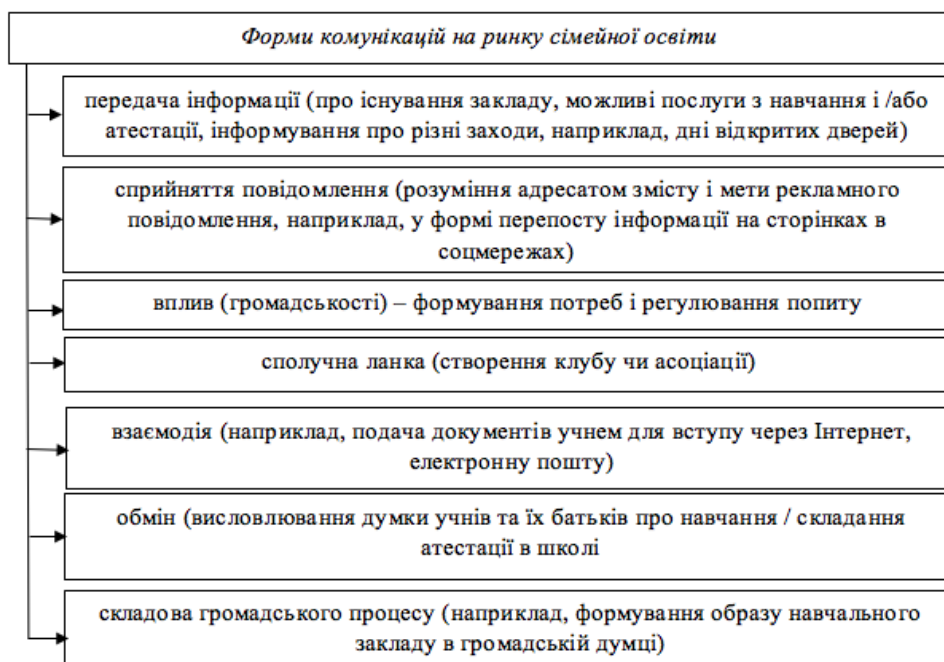

Рис. 1. Форми комунікацій на ринку сімейної освіти

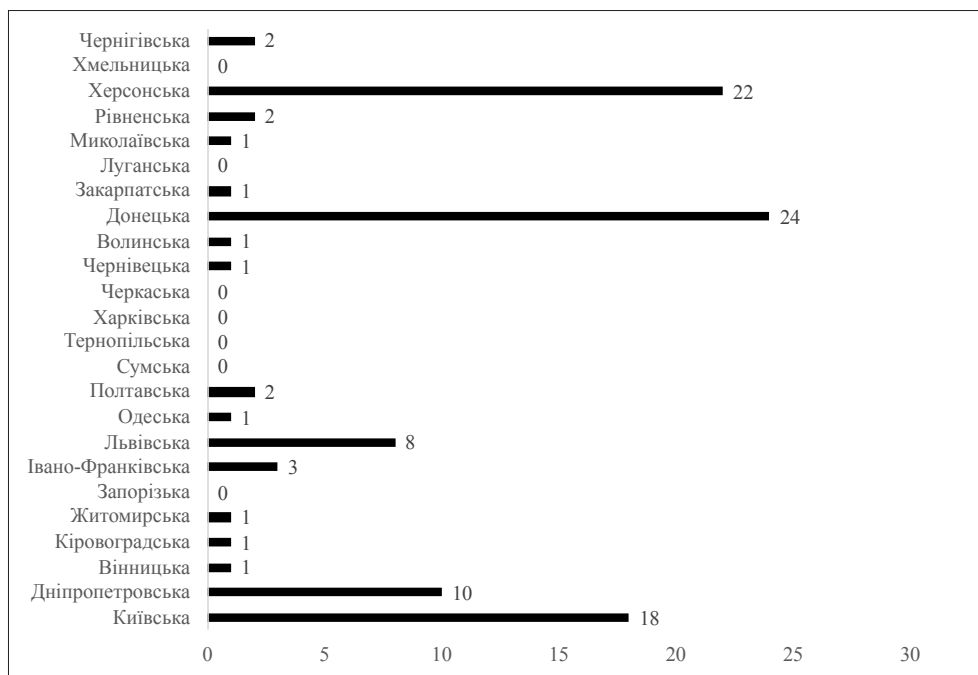

Рис. 2. Кількість державних шкіл із дистанційною формою навчання за областями України станом на 2018 р., од.

атестацію дитина проходить у тій школі, де батьки «прикріпили» її. Цей процес можливий або за дистанційної, або за екстернатної форми навчання.

Сьогодні в Україні немає офіційної статистики щодо кількості дітей-хоумскулерів, альтернативних шкіл та навчальних закладів, що приймають учнів на дистанційне навчання та екстернат. На сайті Міністерства освіти і науки України [5] наведено списки шкіл для екстернів (рис. 3) та для дистанційного навчання, але ці школи приймають не всіх бажаючих, а жителів Донбасу і Криму,

хоча деякі навчальні заклади схвально ставляться до позаочних форм навчання.

Форми технічно відрізняються кількістю атестацій (екстернат – зазвичай один раз у кінці року, дистанційне навчання – два-чотири рази з проміжними контрольними), крім того, як правило, для екстернатної форми необхідні відповідні довідки, чому саме необхідна саме така форма здобуття освіти.

Альтернативна школа пропонує учневі такий спосіб життя, який відповідає біологічним, емоційним, інтелек-

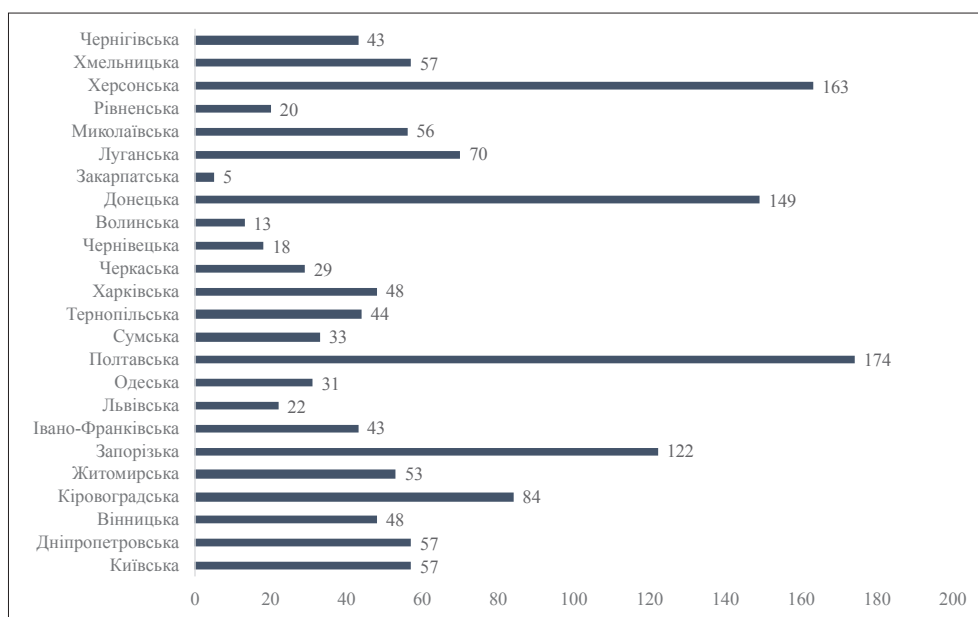

Рис. 3. Кількість державних шкіл з екстернатною формою навчання за областями України станом на 2018 р., од.

туальним потребам, і дає змогу знайти своє місце у будь-якому шкільному середовищі. Станом на 01.04.2018 в Україні існують 154 навчальні заклади, які позиціонують себе саме як альтернативні школи, причому за регіонами країни альтернативні школи розподілені нерівномірно. У Києві зосереджено 84 альтернативні школи (причому декілька з них мають філії в різних районах міста), це становить 55% загальної кількості альтернативних шкіл України. У Київській області зосереджено 14% альтернативних шкіл, в інших містах країни їх середнє значення становить 3,2%. Слід зазначити, що в таких обласних центрах, як Ужгород, Луцьк, Чернівці, Рівне, Хмельницький, Херсон, Миколаїв, альтернативні школи не представлені. Цікаві спостереження маємо під час аналізу кількості шкіл, які працюють із молодшою, середньою та старшою школами. Так, перші класи на 2017–2018 навчальний рік набрала найбільша кількість шкіл – 113, або 86,3%. Другий клас мають 73,3% альтернативних шкіл, тоді як 11-й – лише шість шкіл. Це пов'язано з тим, що більшість альтернативних шкіл є новими і працюють лише із цього навчального року.

Таким чином, сьогодні на українському ринку сімейної освіти присутні як альтернативні школи, так і дистанційні та екстернатні. Як правило, всі ці школи застосовують віртуальні комунікації. Учні, які навчаються за сімейною формою, широко застосовують такі ресурси відкритої освіти, як Prometheus, EdEra, Khan Academy та ін. Такі ресурси можуть стати суттєвою підтримкою учнів-хоумскулерів, а відкрита освіта – важливим складником опанування багатьох навичок і компетенцій. Дослідимо феномен відкритої освіти більш детально, для початку окресливши основні етапи її становлення:

1. Початковий (70–80-ті роки XX ст.): створено Відкритий університет у Великій Британії у 1969 р., розповсюдження ідеї відкритої освіти передовими країнами світу.

2. Адаптаційний (90-ті роки XX ст.): на цьому етапі різні міжнародні фонди здійснювали підтримку просвітницьких центрів, корегуючи їхню діяльність під власне бачення.

3. Масовий (2000-ні роки – поточний час): із кожним роком зростає кількість користувачів ресурсів відкритої освіти.

4. Інституційний: за всіма ознаками розвитку суспільних відносин очікуємо в майбутньому перетворення відкритої освіти на загальний стандарт навчання за всіма рівнями.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури з питань функціонування відкритої освіти [6–10] дає змогу відзначити такі характерні її особливості (рис. 4).

Рис. 4. Особливості відкритої освіти

До таких особливостей віднесемо: безпосередній навчальний процес; індивідуалізацію та особистісну спрямованість процесу навчання, адже людина навчається самостійно, практично не відволікаючись, і має високий рівень мотивації; доступність такої освіти для всіх верств населення незалежно від географічного місця знаходження та матеріального достатку; гнучкість, тобто здатність слухачів навчатися у зручний час та у зручному місті; вільне користування різноманітними інфор-

маційними системами споживачами освітніх послуг; як наслідок, розвиток інформаційної культури в суспільстві; технологічність, що передбачає використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій із боку викладачів і тьюторів; охоплення – кількість споживачів освітніх послуг не є критичним параметром, що дає змогу забезпечити масовість навчання одночасно з індивідуальним підходом до кожного споживача; координованість у плані впровадження посади наставника-консультанта й уведення функції координатора навчального процесу; модульність: можливість сформувати індивідуальну навчальну програму, яка складається з набору незалежних курсів-модулів; інтерактивність; інтеграція всіх способів засвоєння людиною світу; розвиток і включення у процеси синергетичних понять про відкритість світу, цілісність та взаємозв'язок людини, природи й суспільства; зміну ролі викладача (викладач виконує функцію не вихователя й оцінщика, а мотиватора); паралельність, що полягає у здійсненні навчання одночасно з професійною діяльністю, без відриву від виробництва або іншого виду діяльності; віддаленість – відстань від місця знаходження студента до освітньої установи (за умови якісного зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу; асинхронність – у процесі навчання студент і викладач працюють за зручним для кожного розкладом; соціальну рівність, тобто реалізацію ідей соціальної рівності в освіті через отримання рівного доступу до її здобуття; інтернаціональність – можливість одержати освіту в навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни, та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, які проживають за кордоном, що особливо важливо для учнів, батьки яких подорожують світом або працюють в інших країнах, і дитина подорожує разом із ними; економічність – економію витрат матеріальних, фінансових і людських ресурсів засобами використання технологій відкритої освіти; рентабельність – під цією

особливістю мається на увазі економічна ефективність дистанційного навчання.

Висновки. Виходячи з вищенаведеного, можна зробити такий висновок: віртуальні комунікації в сімейній освіті полягають у: пошуку батьками та учнями освітнього центру у мережі Інтернет; рекламі навчального закладу в мережі Інтернет; організації дистанційного навчання (відео- та аудіоуроки, робота з платформами дистанційного навчання, наприклад Moodle, виконання тестів та інших завдань поточного та підсумкового контролю, отримання зворотного зв'язку від вчителів); спілкуванні з іншими учасниками освітнього процесу, зокрема у соціальних мережах та спеціалізованих спільнотах; наданні відгуків про навчання потенційним учасникам освітнього процесу.

Аналіз літературних джерел із проблем розвитку віртуальних комунікацій на освітньому ринку України в контексті світових тенденцій дає змогу встановити такі тенденції та перспективи їхнього розвитку: поступальне впровадження відкритої освіти в традиційну освітню практику; збільшення кількості шкіл із дистанційною формою навчання; забезпечення навчальних закладів (особливо опорних шкіл) якісною відповідною навчально-методичною базою; вдосконалення обміну цифровим контентом, системи управління освітою і контролем якості; забезпечення слухачів засобами доступу до навчальних матеріалів відкритої освіти; підвищення рівня якості освіти та освітніх послуг; забезпечення постійного оновлення навчальних засобів та технологій відповідно до запитів слухачів; запровадження єдиного інформаційного простору щодо правових питань, організації навчання, поширення інформації про альтернативні, дистанційні та екстернатні школи; моніторинг ризиків для виключення можливості шахрайства на ринку освітніх послуг. Похідними детермінантами розвитку віртуальних комунікацій у сімейній освіті виступають процеси інтеграції, демократизації та інформатизації суспільства.

Список використаних джерел:

1. Шуневич Б. Обґрунтування наукової термінології з дистанційного навчання. Вісник Львівського національного університету. 2003. № 490. С. 95–104.
2. Хуторской А.В. Основы дистанционного образования. Версия 1.2. М.: Эйдос, 2006.
3. Орчаков О.О., Калмыков А.А. Открытое образование. URL: http://www.dist.mnpu.ru/distkurs/hip_dic/do/sl/s26.htm.
4. Про освіту: Закон України від 5.09.2017 № 2145-VII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38–39.
5. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/zhitelyam-donbasu-ta-krimu/uchnyam-ta-vipusnikam/shkoli-yaki-zdiysnyuyut-navchannya-uchniv-iz-krimu-ta-donbasu> (дата звернення: 25.07.2018).
6. Слободян В. Особливості комунікації в інтернеті. Наукові записки. Серія «Культурологія». 2013. Вип. 12. С. 259–266.
7. Висоцька О.С. Відкрита освіта як чинник випереджаючого розвитку суспільства; Веб-кафедра менеджменту освіти та психології. URL: http://virtkafedra.ucoz.-ua/el_gumal/pages.pdf.
8. Мигович С.М., Тверезовська Н.Т. Огляд сучасного стану дистанційного навчання в Україні. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2011. Вип. 159. Ч. 2. С. 320–329.
9. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2013. № 7. С. 319–325.
10. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Витоки педагогічної майстерності. 2012. Вип. 10. С. 3–6.

ВИРТУАЛЬНЫЕ КОММУНИКАЦИИ В СЕМЕЙНОМ ОБРАЗОВАНИИ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ МИРОВЫХ ТЕНДЕНЦИЙ

Аннотация. В статье рассмотрено понятие «виртуальные коммуникации». Проанализировано, как осуществляется коммуникативный процесс в среде Интернет. Понятия «открытое образование», «открытое обучение» и «дистанционное обучение» по-разному трактуются украинскими учеными. Многие ученые отождествляют понятия «открытое образование», «онлайн-образование», «виртуальное образование». Проанализированы основные характеристики виртуальных коммуникаций и их тенденции в современных условиях.

Ключевые слова: виртуальные коммуникации, открытое образование, дистанционное образование, обучение.

VIRTUAL COMMUNICATIONS IN FAMILY EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF WORLD TRENDS

Summary. The idea of «virtual communication» is considered in the article. This article attempts to analyze the existence of the communicative process in the internet. The notions «open education», «open learning» and «distance learning» are treated by Ukrainian scientists differently. Many scientists consider the notion «open education» to be synonymic to the notion «on-line education», «virtual education». The paper analyzes the essential characteristics of virtual communication, determines tendencies in present conditions.

Key words: virtual communications, open education, distance education, training.

УДК 339.138

Багорка М. О.

*кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри маркетингу*

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Челак В. В.

магістр

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Bagorka M. A.

*candidate of agricultural sciences,
associate professor of marketing department*

Dniprovsky state agrarian and economic university

Chelak V. V.

master's degree

Dniprovsky state agrarian and economic university

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ, ОСОБЛИВОСТІ
ТА ПРИНЦИПИ ЇХ ФОРМУВАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті узагальнено сутнісну характеристику поняття «маркетингова стратегія» вітчизняними і зарубіжними вченими, виділено особливості аграрного виробництва під час формування маркетингових стратегій аграрних підприємств, представлено принципи та чинники їх формування. Визначено, що маркетингова стратегія є загальною філософією ведення бізнесу в умовах глобалізації і передбачає розроблення стратегічних напрямів та методологічного інструментарію для досягнення довгострокових конкурентних переваг та можливості своєчасної адаптації суб'єктів господарювання до динамічних змін факторів макро- і мікросередовища, сприяє формуванню потреб і смаків споживачів відповідно до суспільних цінностей. Маркетингова стратегія підприємства формується на базі основної концепції його розвитку та враховує ресурси і можливості, стан та особливості конкурентної боротьби, тенденції розвитку попиту, умови маркетингового зовнішнього середовища та внутрішні чинники, що взаємопов'язані між собою й між ними спостерігається ланцюгова реакція, яка відображається на зміні кінцевого результату.

Ключові слова: маркетингова стратегія, маркетингова діяльність, особливості аграрного виробництва, чинники впливу, принципи формування, аграрні підприємства.

Вступ та постановка проблеми. Світові тенденції глобалізації, швидкого технічного та технологічного підйому виробництва, зростання темпів розвитку національних ринків і, як наслідок, посилення конкурентної боротьби ставлять нові завдання перед суб'єктами господарювання. Одним із важливих елементів у вирішенні цих завдань є використання інструментів маркетингу, серед яких варто приділяти особливу увагу розробленню маркетингових стратегій, оскільки саме вони визначають основні напрями діяльності і спрямовані на досягнення поставлених маркетингових цілей [1, с. 25].

У сучасних умовах очевидно є необхідність переходу суб'єктів і об'єктів господарювання аграрної галузі на стратегії розвитку, що максимально враховують маркетингові принципи: всебічні, систематичні дослідження ринкового середовища та виробничо-збутових можливостей

конкретних підприємств; здійснення господарської діяльності на основі маркетингової програми дій, що забезпечує ринкову орієнтацію виробників на всіх рівнях і періодах планування; спрямування всіх структурних підрозділів і ланок на досягнення загальної кінцевої мети – задоволення потреб наявних і потенційно можливих споживачів; здійснення ефективної товарної, цінової, розподільчої та комунікаційної політики. Усе це вимагає вирішення низки дослідницьких завдань на основі системного підходу, розроблення та впровадження маркетингових стратегій господарювання для підприємств аграрної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням основ теорії маркетингу присвячено досить багато публікацій науковців, серед них: Г. Азоев, І. Ансофф, Г. Армстронг, Г. Ассель, Дж. Дей, П. Дойль, П. Друкер, Дж. Еванс, Р. Каплан, Ф. Котлер, Р. Коллз, Д. Крвенс, Дж. Куїнн,